

7. „Blahoslavení milosrdní“: Člověk a milosrdenství jako životní styl

Jeff Buckley: Grace

Co je milost?

Jaká jsou její synonyma?

Co je jejich společným jmenovatelem?

Výklad blahoslavenství

„Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství“ (Mt 5,7)

Milosrdní

Lidský i Boží postoj je v tomto blahoslavenství stejného druhu. Jak tedy chápe Matouš i NZ slovo milosrdný a jemu podobné?

(1) *přídavné jméno „milosrdný“*

V NZ se toto slovo nachází jen v našem blahoslavenství a v listě Židům 2,17. Ježíš je zde nazván veleknězem a má dvě hlavní vlastnosti: *je milosrdný* (ta se týká vztahu k lidem) a *věrný* (ta vztahu k Bohu). Ježíšovo milosrdenství je zakořeněno ve vlastní zkušenosti utrpení a zkoušky, a proto může pomáhat lidem, kteří jsou na tom podobně. Znovu je to opakováno v Žd 4,15n.

V Lukášově evangeliu blahoslavenství o milosrdných sice není, ale zato na místě Matoušova „Buďte dokonalí jako je dokonalý váš nebeský Otec“ (5,48) má „Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec“ (6,36). Postoj lidí má být jako postoj Boží, a tak se zdá, že následující Lukášovy verše vysvětlují, co znamená být milosrdný: nesuďte, nezavrhujte, odpouštějte, dávejte (srov. 6,37-38).

(2) *podstatné jméno „milosrdenství“*

Matouš mluví pouze o milosrdenství, které Ježíš požaduje po člověku (9,13; 12,7; 23,23), a to vždy v kontroverzích s farizeji. Ospravedlňuje svoje vlastní chování odvoláváním se na Boha a kritizuje jejich nedostatky milosrdenství. Tyto kontroverze ukazují, jak Ježíš milosrdenství opakovaně zdůrazňuje a trvá na něm. Celníci a hříšníci jsou vylučováni na okraj, učedníci hladoví – obě skupiny jsou ve stavu slabosti a Ježíš žádá, aby se takoví lidé neodstrkovali, ale vyšlo se jejich potřebám vstříc – to znamená milosrdenství, tak jako to činí on sám. Podobně je tomu v Lukášově podobenství o milosrdném Samaritánovi (Lk 10,25-37), kde jako hlavní prvky milosrdenství vystupují: nouze druhého – soucit – účinná pomoc. Podobenství končí slovy: *Kdo z těch tří, myslíš, byl bližním tomu, který upadl mezi lupiče? – Zákoník odpověděl: Ten, který mu prokázal milosrdenství. – Ježíš mu řekl: Jdi a jednej také tak.*

Lidské milosrdenství se tedy vyznačuje třemi prvky: slabostí a nouzí bližního, soucitem a účinnou pomocí.

(3) *sloveso „být milosrdný“*

O Božím milosrdenství se v NZ hovoří zejména v jeho postoji k hříšníkům a např. k Pavlovi. Vždy se jedná o odpuštění hříchů a nezasloužený bezplatný dar spásy. O Ježíšově milosrdenství se hovoří vždy kontextu uzdravování, nemocní nebo jejich příbuzní se na Ježíše často obracejí slovy „Smiluj se nade mnou!“ O lidech se toto sloveso používá velmi zřídka (Lk 16,24).

Spojení mezi Božím a lidským milosrdenstvím je zřejmé i z Judova listu, vv.20-23; ještě silnější a jasnější vztah mezi Božím a lidským milosrdenstvím je v Mt 18,33, kde celé vyprávění i verš jsou k blahoslavenství cenným komentářem; srov. pak 6,12.14n, kdy podstatnou formou milosrdenství je odpuštění utrpených vin proti nám.

Význam milosrdenství jako takového

Milosrdenství tedy označuje správné jednání člověka ke svému bližnímu, který je v nějaké nouzi nebo potřebě a výslovně (srov. Mt 9,27) či nevýslovně již díky svému stavu žádá pomoc (srov. Lk 10,33). Pro milosrdného člověka je charakteristické, že v této situaci nezavře oči a uši,

nezatvrdí se ve svém srdci, neopustí svého bratra a nepokoří jej ještě více, nýbrž má soucit a poskytnout mu pomoc, jakou potřebuje. Boží milosrdenství se ukazuje vůči hříšníkovi, který si není schopen pomoci a tak by byl zatracen. Bůh se k němu však nechová podle toho, co si zaslouží, ale slitovává se nad ním, odpouští mu hříchy a dává mu spásu (srov. Mt 18,27; Ř 11,30n; 1Tm 1,12-17).

Praktické důsledky

Jedná se o jediné blahoslavenství, které označuje lidský a Boží postoj slovem stejného slovního základu. Boží milosrdenství k nám je závislé na našem milosrdenství ke druhým. V blahoslavenstvích jako celku ukazuje na stav slabosti a nouze bližního a jeho závislost na naší pomoci, a stejně i naši radikální slabost a závislost na pomoci Boží. Ukazuje, jaký postoj a jednání je v této situaci správný, tedy milosrdenství, a milosrdně prohlašuje za blahoslavené, protože si mohou být i oni absolutně jisti rozhodujícím milosrdenstvím Božím.

Toto blahoslavenství zahajuje druhou polovinu blahoslavenství a v jistém smyslu znovu uvádí a upřesňuje téma prvního blahoslavenství, nebo-li uznání naprosté závislosti na Bohu (chudí duchem). K této závislosti náleží také to, že my hříšníci jsme zcela závislí na milosrdenství Božím. Blahoslavenství navíc upřesňuje, že druzí jsou závislí na milosrdenství našem. Nestací čistě pasivní chudoba duchem, ale je třeba také vážného a aktivního úsilí pomáhat těm, kdo potřebují. Avšak i přesto, že pomáháme, zůstáváme chudobnými a závislími na nezaslouženém Božím milosrdenství.

Páté blahoslavenství rovněž doplňuje čtvrté. Touha a úsilí o spravedlnosti nesmí být doprovázena domýšlivostí a pýchou ohledně vlastní nadřazenosti a tedy pohrdáním druhými a slabšími. S touhou po spravedlnosti musí jít ruku v ruce milosrdenství k slabým.

U2: Grace

Grace travels outside of karma...

Knížní rozhovor Michka Assayas, *Bono o Bonovi*, Portál, Praha 2006, str. 204: „Pevně věřím, že jsme přestoupili z říše karmy do říše soucitu. (...) V centru každého náboženství je idea karmy. (...) Karma je stěžejním bodem vesmíru. O tom jsem naprosto přesvědčen. A přesto je zde idea soucitu, při níž je všechno *Co jsi zasel, to také sklidiš* postaveno na hlavu. Soucit bez rozumu a logiky.“